

Петро ВРУБЛЕВСЬКИЙ,
Надзвичайний і Повноважний
Посол України в Республіці Казахстан

УСПІХИ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ В КАЗАХСТАНІ

– *Пане Посол, які виклики долало Посольство України в Республіці Казахстан у період пандемії? Як організовано його роботу в цей складний час?*

– Насамперед хочу подякувати за запрошення стати одним з авторів у цього річного виданні «Україна дипломатична».

Звісно, як і в усьому світі, пандемія COVID-19 вплинула на діяльність Посольства України в Республіці Казахстан. Перед нами постали нові виклики, серед яких, зокрема, скорочення, а на якийсь час і цілковите скасування прямих рейсів між Україною та Казахстаном. Логістичні перешкоди зумовили зменшення товарообігу. Особисті зустрічі було перенесено в онлайн-площину.

Однак у нових реаліях виникли й сучасні рішення та погляди. Посольство не припиняє наполегливо працювати навіть за таких умов. Зустрічаємося з казахстанськими колегами за допомогою зуму, скайпу тощо. Хоч вебформат не замінює живого спілкування, проте в ньому є переваги, як-от економія часу та ресурсів.

Наразі більшість заходів посольство проводить онлайн. Слід зазначити, що Республіка Казахстан – велика за площею країна. Наша аудиторія – це казахстанці, українці в Казахстані, громадяни інших держав. Позаяк організувати зустріч або спільний захід у населених пунктах держави в умовах пандемії було б неможливо, саме вебконференція чи відеодзвінок дозволяють усім об'єднатися, щоб увіч поспілкуватись і розв'язати нагальні питання.

Наприкінці травня було завершено довготривалу роботу над проектом українськомовного аудіогіда в Музейно-меморіальному комплексі жертв політичних репресій і тоталітаризму «АЛЖИР». Завдяки ініціативі першої леді Олени Зеленської закордонні дипломатичні установи України

мають змогу в такий спосіб популяризувати нашу мову у світі. Аудіогід у музеї «АЛЖИР» став сімнадцятим поза межами держави й першим та, сподіваюся, не останнім у Казахстані.

Посольство України в Республіці Казахстан є доволі активним у соціальних мережах, а це справді сприяє промоції України як сучасної європейської держави. Артикулюємо наші різномірні здобутки в усіх сферах життя. Ідеться передусім про інформування громадян Казахстану щодо російської агресії на Сході України, окупації Криму й дипломатичної ініціативи з його повернення (Кримська платформа), економічної складової. Тематика та способи різноманітні: від офіційних заяв і вебконференцій до фото- та відеофлешмобів, виставок, транслявання фільмів тощо.

Соціальні мережі й онлайн-спільноти також допомагають постійно підтримувати зв'язок із громадянами України в Казахстані, швидко поширювати інформацію з консульської тематики, оперативно реагувати на виклики та загрози, а надто в період пандемії.

– На якому етапі нині є двосторонні відносини, скажімо, торговельно-економічні? Як пандемія вплинула на економіку Казахстану зокрема та суспільство країни загалом?

– Із 2014 року, тобто від початку російської збройної агресії проти України, триває тенденція до скорочення товарообігу між Україною та Казахстаном. За останні шість років – більш ніж учетверо.

Однією з причин падіння обсягів товарообігу є зменшення експорту українських товарів і послуг на казахстанський ринок унаслідок агресивної політики російського керівництва, яке порушило норми Світової організації торгівлі й обмежило транзит через свою територію. Використання альтернативних маршрутів доставки – для прикладу, Транскаспійського – призводить до здорожчання цих вантажів на казахстанському ринку, унаслідок чого вони втрачають споживацьку привабливість. Крім того, у Казахстані активно реалізують політику імпортозаміщення завдяки створенню спільних підприємств з усесвітньо відомими компаніями. Поступове витіснення української продукції з казахстанського ринку спричинює і зростання конкуренції з боку російських та білоруських товарів, які мають деякі переваги через членство в Євразійському економічному союзі, застосовуючи в його межах інструменти, що обмежують постачання на ринки держав-членів окремих видів товарів з України.

Посольство вживає всіх заходів, аби якомога більше інформувати український бізнес про можливості та потенційні потреби казахстанського ринку. Адже він є перспективним завдяки широкому спектру бізнес-кооперації, зокрема в транспортній сфері, паливно-енергетичному й промислово-комплексам, у сільськогосподарському секторі, продовольчій галузі тощо.

В умовах нових викликів сучасності наше посольство ініціює, а також долучається до українсько-казахстанських бізнес-форумів, засідань Ділової ради «Україна – Казахстан» і онлайн-конференцій за участю представників бізнесу обох країн. 18 червня 2021 року в Києві було проведено 14-те засідання спільної Міждержавної українсько-казахстанської комісії з економічного співробітництва. Такі заходи дають змогу створювати нові точки дотику у взаємодії з Казахстаном щодо збільшення кількості наших товарів і послуг на тамтешньому ринку. Сподіваємося, це сприятиме підвищенню активності українського бізнесу в налагодженні взаємовигідних відносин із казахстанськими партнерами.

Унаслідок пандемії коронавірусної хвороби минулий рік був, на думку експертів, найскладнішим для економіки Казахстану (і світу загалом) за останні два десятиліття. Наслідки пандемії стали більш руйнівними для економіки країни, ніж кризи 2008 і 2015 років. Наприклад, 2020 року вона скоротилася на 2,5%. Економічний спад завдав шкоди найбільш вразливим верствам населення. Коронавірусна криза суттєво вплинула насамперед на сектори роздрібної торгівлі, готельний бізнес, оптову торгівлю й транспорт, на які припадає близько 30% зайнятості в містах. Потрясіння зазнали й мешканці сільської місцевості країни.

Водночас треба зауважити, що в Казахстані було вжито своєчасних та рішучих дій, аби мінімізувати вплив пандемії на громадян і економіку

держави. Наприклад, реалізували три пакети антикризових заходів, скерованих на підтримання населення та бізнесу, збереження соціально-економічної стійкості й відновлення економічного зростання.

– *Україну вже кілька років представлено в асоціації «Транскаспійський міжнародний транспортний маршрут» зі штаб-квартирою в Нур-Султані. Які вже є досягнення? Чи зростає товарообіг за цим маршрутом (маємо на увазі й українську територію)?*

– «Укрзалізниця» справді входить до складу Транскаспійського міжнародного транспортного маршруту (ТМТМ) з 2018 року й бере активну участь у розбудові й розвитку цієї асоціації.

2019 року було підписано меморандум між Адміністрацією морських портів України і ТМТМ. Реалізування меморандуму спрямовано на залучення вантажів, що прямують через Китай, Казахстан, Азербайджан, Грузію, Україну в країни Європи, зокрема з використанням поромних переправ Чорного й Каспійського морів. Транспортування вантажів цим рейсом поки що витратніше, ніж суходелом, а сам маршрут логістично складніший. Проте він має свої переваги, серед яких – відсутність санкційних обмежень і сприятливіший політичний клімат. До того ж відкриває додаткові можливості для збільшення вантажопотоку в сполученні Азія – Європа.

Торік експерти оцінили зростання товарообігу в регіоні Транскаспійського маршруту до 922 млрд доларів. Вантажний потенціал перевищує 30 тис. контейнерів у 20-футовому еквіваленті. На сьогодні пропускна здатність Транскаспійського маршруту перевищує 30 млн тонн вантажів.

У межах цього проекту «Укрзалізниця» встановила конкурентні тарифні умови на перевезення вантажів, розробила графіки руху потягів територією України із середньою швидкістю 650 км на добу, що уможливить перетин країни менше ніж за 40 год, визначила «нитки» графіка руху вантажних потягів до всіх західних прикордонних переходів України з Польщею, Словаччиною, Угорщиною і Румунією.

– *На засіданнях Генеральної Асамблеї ООН Казахстан зазвичай голосує проти ухвалення резолюцій щодо Криму, в яких Росію називають державою-окупанткою, а зазначену тимчасово анексовану територію – українською. Як Ви вважаєте, чому Казахстан обрав саме таку позицію? Чи може Україна щось зробити, аби її змінити?*

– На жаль, попри неабиякі зусилля нашого посольства, Постійного представництва України при ООН і МЗС України, Казахстан минулого року, а втім, як і в попередні роки, проголосував проти резолюції Генасамблеї ООН А/RES/75/192 «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополь, Україна». І, відверто кажучи, такої позиції казахстанського керівництва ми не розуміємо.

Ми неодноразово чули заяви російських політиків і посадовців про «подаровані території» та «відсутність у казахів державності». Маємо приклади, як Казахстан на цій підставі вручив ноти протесту російському посольству, і водночас голосує проти резолюції, яка підтримує територіальну цілісність України та блокує повторення випадків окупації територій у майбутньому.

До 2014 року такі закиди з боку окремих «рупорів Кремля» лунали й в Україні. Злочини Росії нині засуджує більшість країн світу. Чому Казахстан поповнив перелік держав, які тяжіють не до демократії та прогресу, а до протилежного, складно відповісти.

Часом від казахстанської сторони чуємо наративи про чимало кількість російських військових баз на їхній території, стратегічне партнерство з РФ, союзницькі відносини в межах Організації договору про колективну безпеку, Євразійського економічного союзу та необхідність діяти відповідно до цих зобов'язань. Наголошу, зобов'язань із країною-агресором!

Позаяк посольство постійно спілкується з казахстанською громадськістю, зазначу, що чимало казахстанців не розуміє, чому саме так голосує їхня країна. Тож відповідь на це запитання прагнемо отримати не лише ми з вами.

Однак зі свого боку Посольство України в Республіці Казахстан працює, сподіваючись на резонну позицію казахстанської влади. Скажімо, 2020 року на 75-й сесії ГА ООН Казахстан утримався від голосування за резолюцію A/RES/75/29 «Проблема мілітаризації Автономної Республіки Крим та міста Севастополь, Україна, а також частин Чорного й Азовського морів». Це вже є сигналом змін.

– Пріоритетним для української дипломатії є створення міжнародної платформи з деокупації Криму. До цієї роботи залучено й Посольство України в Республіці Казахстан. Відомо, що Ви вже проводили зустрічі з представниками Казахстанського інституту стратегічних досліджень і Парламенту Казахстану та запрошували їх приєднатися до ініціативи на експертному й парламентському рівнях. Ви вважаєте, що ми можемо сподіватися на участь казахстанської сторони в цьому форматі?

– На сьогодні зусилля української дипломатії спрямовано не тільки на досягнення миру на Сході нашої держави, а й на деокупацію Криму. Посольство передало запрошення казахстанським посадовцям високого й найвищого рівнів, депутатам та експертам щодо участі в саміті Кримської платформи. Відповідну ініціативу створено, щоби виконати найскладніше завдання XXI століття: дипломатичними зусиллями міжнародної спільноти деокупувати частину нашої Батьківщини, котру анексував загарбник, в арсеналі якого – ядерна зброя та мільйонна армія, що брязкає зброєю поблизу наших кордонів.

Ми досі сподіваємося на активну допомогу Казахстану із цього питання. Досвід Кримської платформи є унікальним, однак я би не хотів, аби він знадобився іншим державам.

Що ж до КІСД, то я справді провів зустрічі з керівництвом і запросив експертів із цього інституту взяти участь у саміті. Не можу нині порадувати вас позитивною відповіддю, бо казахстанська сторона її не надала взагалі. Проте ми зацікавили казахстанських політологів й експертів неурядових організацій, котрі хочуть узяти участь у Кримській платформі, тож очікуватимемо їх на саміті.

– Серед тем, які Ви порушуєте на зустрічах із представниками влади Казахстану, – посилення співпраці в інформаційній сфері з метою протидії гібридним загрозам і розповсюдженню фейкових новин. Чи є ця проблема актуальною для інформаційного простору Казахстану?

– У лютому я провів зустріч із Міністеркою інформації та суспільного розвитку Казахстану Аїдою Балаєвою. Ми ретельно обговорили питання гібридних викликів і небезпек, які загрожують як українському, так і казахстанському інформаційним просторам.

Казахстан перебуває в дуже великому інформполі Російської Федерації. Звісно, такі масштабні інформаційні агентства, як РІА Новості чи Спутнік, що мають у країні чимало представництв і читачів, пропагують свій порядок денний.

Та під час зустрічі я наголосив, що розповсюдження об'єктивної інформації з різних джерел у потоці новин є пріоритетним для України. Тому посольство неодноразово пропонувало казахстанській стороні розглянути можливість відкриття на взаємній основі корпунктів агентств Укрінформ і Казінформ. Працюємо й над реєстрацією телеканалу «UATV» в казахстанському медіапросторі.

Реалізація цих ініціатив сприяла б об'єктивному поширенню новин про Україну, а також допомогла б казахстанській аудиторії ліпше зрозуміти, що саме відбувається в нашій державі, коли триває російська агресія.

– Звідки казахстанці зазвичай дізнаються про Україну? Як казахстанські ЗМІ висвітлюють ситуацію на Донбасі?

– Знову акцентую на російському впливі в контексті казахстанських ЗМІ, що повторюють наративи Кремля про Україну та Донбас.

Однак нещодавно з'явилися казахстанські онлайн-портали, які доволі об'єктивно висвітлюють ситуацію загалом. Існує безліч телеграм-каналів та сторінок провідних блогерів і політологів у соціальних мережах, котрі одержують інформацію з різних джерел та ґрунтовно аналізують ситуацію на Донбасі. До посольства часто звертаються за коментарем з актуальних питань. Ми ж зі свого боку масово розповсюджуємо важливі сигнали в інформпросторі Казахстану.

– Перша заступниця Міністра закордонних справ України Еміне Джанарова свого часу зазначила, що наша країна має давні історичні зв'язки з тюркськими державами. Що об'єднує Казахстан як одну з тюркських держав та Україну? Які спільні сторінки історії бере на озброєння наша культурна дипломатія в цій країні?

– Історія взаємин Русі та кипчаків і справді сягає глибокої давнини. Колись ми були сусідами та, маючи спільний кордон, торгували й уклали договори. Не раз ставали союзниками в тодішніх війнах, а часом розв'язували конфлікти між собою, беручись за зброю.

Межі Великого Степу (Понтійського, як його називали греки) проходять територією сучасної України, перетинають Дніпро і досягають Дунаю. А стародавні каравани з Києва, Чернігова й Галича прямували через землі казахів до Китаю та Персії.

Спільність нашої історії підтверджує загальноживана лексика тюркського походження, як-от шабля, сокира, майдан, килим, курган, тлумач, осавул, сагайдак, намет. В українській мові налічують близько чотирьох тисяч таких слів.

Багатьох кримських татар під час геноциду 1944 року було депортовано до Казахстану. Їхні нащадки цінують пам'ять про своє коріння й етнічну Батьківщину – Крим. У місті Алмати є культурний центр кримських татар, до якого входить чимало кримськотатарських родин регіону, які зберегли свою рідну мову й традиції.

Кримськотатарська мова дуже схожа на казахську, адже обидві належать до тюркських мов. Під час перегляду фільму «Хайтарма», який транслювали в нашому культурно-інформаційному центрі, казахам навіть не знадобився переклад. Торік до Дня кримськотатарського прапора посольство підготувало та поширило слайд-презентацію про схожість «qırımtatar tili» та «қазақ тілі».

– Яке місце в діяльності посольства посідає взаємодія з українською діаспорою? Чи вдається нині реалізовувати спільні проєкти?

– Варто наголосити на значущості української діаспори в Казахстані. Це третя за чисельністю (після казахської та російської) громада, яка за історичними та культурницькими ознаками є однією з найвпливовіших етнічних груп у Республіці. Казахи й українці – історично близькі народи. І керівництво держави, і пересічні громадяни шанують вагомий внесок українців у становлення й розбудову Казахстану, насамперед освоєння цілини.

Якщо порівнювати з іншими етносами Казахстану, поміж українців доволі високий відсоток представників інтелектуальної праці – агрономів, геологів, лікарів, учителів, інженерів, військовиків, науковців.

Українська діаспора в Казахстані відіграє важливу роль у діяльності посольства, бо саме завдяки етнічним українцям ми маємо змогу поширювати та популяризувати українську культуру, мову й традиції.

Нині Посольство України в Республіці Казахстан взаємодіє зі 17 громадами етнічних українців, шістьма недільними школами, зокрема з державною установою «Комплекс “Дитячий садок – школа – гімназія № 47”» міста Нур-Султан, де українську мову та літературу викладають як окремі навчальні дисципліни. У Казахстані функціонує декілька храмів Української греко-католицької церкви. Ця співпраця сприяє консолідації зусиль заради задоволення духовних потреб етнічних українців.

Завдяки ініціативі та наполегливості окремих українських громад, а також за підтримки посольства, упродовж багатьох років у Казахстані транслюють радіопередачу «Українська родина», публікують нашою мовою в електронному форматі газету «Українські новини».

Посольство України в Республіці Казахстан спільно з українськими громадами щороку проводить науково-освітні й культурні заходи на місцевому та міжнародному рівнях, сприяє виданню книг. Одна з останніх – збірка творів Т.Г. Шевченка «Кобзар», перекладена казахською мовою.

Як я вже зазначав, у зв'язку з пандемією більшість заходів проводять онлайн. Попри деякі обмеження, такий спосіб дозволяє збільшити кількість учасників у різноманітних заходах. Наприклад, минулого року громада українців у Казахстані провела конкурс української пісні «Струни серця», участь у якому взяли представники української діаспори з Австралії, РФ, країн Євросоюзу, Канади, США тощо.

Отже, українська діаспора посідає чільне місце в діяльності Посольства України в Республіці Казахстан, позаяк сприяє популяризуванню державних інтересів у Казахстані та допомагає виконувати завдання нашого посольства в культурно-гуманітарній та економічній сферах.